

Lidia Pośpiech

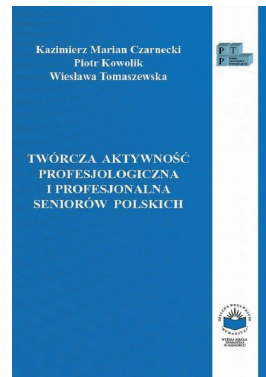
ORCID: 0000-0003-4065-8512

absolwentka pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Recenzja książki

Kazimierz Marian Czarnecki,
Piotr Kowolik,
Wiesława Tomaszewska,
*Twórcza aktywność profesjologiczna
i profesjonalna seniorów polskich,*
Oficyna Wydawnicza Humanitas,
Sosnowiec 2018, ss. 165.

W niniejszym numerze polecam monografię, która powinna się znaleźć na biurku lub na półce w gabinecie. Nie będzie czytana dla przyjemności, tylko z poczucia „obowiązku” i z chęci lepszego zorientowania się w trudnej i ciągle aktualnej materii starzejącego się społeczeństwa w Polsce, tak zwanego 60+.

Z całą stanowczością należy już na początku stwierdzić, że Autorzy napisali interesującą monografię, której treść obejmuje dwa główne rodzaje twórczej aktywności:

- *aktywność naukową (profesjologiczną)*. Przedstawiono tu sylwetki wybitnych twórców pedagogiki, takich jak: Kazimierz Denek, Marian Falski, Aleksander Kamiński, Janusz Korczak, Czesław Kupisiewicz, Konstanty Lech, Bogdan Nawroczyński, Tadeusz Nowacki, Wincenty Okoń,

Kazimierz Sośnicki, Bogdan Suchodolski, Edmund Trempała, Stefan Wołoszyn; psychologii: Stefan Błachowski, Janusz Dembowski, Albert Dryjski, Maria Grzegorzewska, Władysław Heinrich, Mieczysław Kreutz, Józef Pieter, Maria Einhorn-Susułowska, Stefan Szuman, Tadeusz Tomaszewski, Kazimierz Jerzy Adolf Twardowski, Michał Antoni Wiszniewski, Władysław Józef Witwicki, Maria Żebrowska; socjologii: Tadeusz Kotarbiński, Jan Szczepański, Florian Witold Znaniński,

- *aktywność praktyczną (profesjonalną)* – zaprezentowano wyniki badań seniorów zajmujących się twórczą aktywnością.

Monografia składa się z wprowadzenia (s. 9–10), ośmiu rozdziałów oraz autobiografii Autorów pracy napisanej „przez twórczych seniorów”, o „twórczych seniorach” i „dla twórczych seniorów”, a także z bogatego wykazu bibliograficznego (300 pozycji zwartych i artykułów). K.M. Czarnecki, P. Kowolik, W. Tomaszewska zauważyli duże braki w literaturze naukowej poświęconej problemowi „twórczej aktywności seniorów” oraz w badaniach. Zakres problemowy pracy odzwierciedlają tytuły jej rozdziałów: Rozdział I. *Objaśnienie terminów*. Rozdział II. *Człowiek w trzecim wieku życia – starzenie się i starość*. Rozdział III. *Człowiek jako jednostka aktywna*. Rozdział IV. *Człowiek jako jednostka twórcza*. Rozdział V. *Indywidualne style życia i zachowania seniorów*. Rozdział VI. *Twórcza aktywność profesjologiczna seniorów polskich*. Rozdział VII. *Twórcza aktywność profesjonalna seniorów i senierek (wyniki badań)*. Rozdział VIII. *Autobiografie autorów pracy, oraz Literatura źródłowa oraz aneks*.

Konstrukcja monografii jest całkowicie poprawna.

W rozdziale pierwszym zdefiniowano podstawowe terminy, takie jak: aktywność, twórczość, twórcza aktywność człowieka, twórcza aktywność profesjologiczna, twórcza aktywność profesjonalna, senior – seniorka (s. 11–13).

Zagadnienie starości opisane w rozdziale drugim kojarzy się z procesem starzenia się i jest rozpatrywane w ujęciu biologicznym, medycznym, patologicznym, społecznym, socjologicznym, demograficznym i ekonomicznym (s. 14–33).

W rozdziale trzecim przedstawiono podstawowe informacje dotyczące aktywności życiowej człowieka: rodzaje, przejawy, stopnie, uwarunkowania, dobowe cykle aktywności, obszary aktywności w całościowym rozwoju człowieka (zabawa, nauka szkolna, praca zawodowa, walka zbrojna, praca twórcza) (s. 34–38).

W rozdziale czwartym ukazano podstawowe informacje odnoszące się do człowieka jako jednostki twórczej. Są to głównie naukowe twierdzenia o twórczości opracowane przez prof. Stanisława Popka z UMCS w Lublinie (psycholog, malarz, pisarz i poeta). Kolejno autorzy omówili: twórczy rozwój człowieka według Józefa Pietera (psychologa) z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

(wcześniej WSP); warunki twórczego rozwoju, jego dziedziny, procesy, wyniki, a także etapy powstawania dzieł twórczych, poziomy twórczego rozwoju, powodzenia i niepowodzenia w twórczym rozwoju, metody stymulacji twórczego rozwoju oraz metody poznawania i oceny dzieł twórczych (s. 39–52).

W rozdziale piątym ukazano tzw. indywidualne style życia i zachowania seniorów. Zdefiniowano pojęcia: styl, styl życia, zachowanie oraz osobowościowe style zachowania seniorów wraz z przykładami, np. agresor, egoista, fanatyk, geniusz, gaduła, narkoman, tyran, złośnik (s. 53–63).

W rozdziale szóstym przedstawiono liczne sylwetki twórczych, nieżyjących już seniorów polskich. Wybrano 30 postaci, głównie z dziedziny nauk społecznych. Pokazano zdjęcie uczonego, zawarto jego biogram oraz tytuły głównych prac naukowych (s. 64–107).

Rozdział siódmy zawiera wyniki badań seniorów jako przejaw ich twórczej aktywności. Autorzy zdefiniowali temat pracy, cele badań, przedmiot i pytania badawcze, jak również hipotezy badawcze, organizację i teren badań (województwo śląskie); badaniami objęto 140 kobiet i 40 mężczyzn. Określono tu też metodę, techniki i narzędzia badawcze. Wyniki badań ukazano w formie tabelarycznej (kobiet i mężczyzn liczbowo – procentowo) (s. 133–135).

Pewnego rodzaju novum w pracy stanowią zamieszczone na końcu autobiografie autorów pracy (zdjęcie, wykształcenie, praca zawodowa, najważniejsze osiągnięcia, nagrody, wyróżnienia i wybrane odznaczenia).

Monografia została opracowana „wspólnie przez autorów, bez podziału na tzw. rozdziały autorskie, gdyż każda jej część, rozdziały, podrozdziały, ich tytuły, niektóre ujęcia językowe i stylistyczne były wzajemnie konsultowane i zatwierdzone”.

Autorzy posługują się wypracowanym stylem pisarskim. Praca ta jest wartościowa, nowatorska, ma dobry poziom i świadczy o twórczej inwencji autorów.

Bardzo solidnie opracowano bazę źródłową. Na uwagę zasługuje też poprawny warsztat naukowy. Generalnie pracę trzeba uznać za niezwykle wartościową zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym. Wydawnictwo może czuć się usatysfakcjonowane, że przyczyniło się do powstania monografii o tak znaczącej wartości naukowej i społecznej. Jest to książka zmuszająca czytelnika do refleksji nad istotą aktywności twórczej seniorów. Została skierowana do pracowników naukowych badających seniorów, a także studentów przygotowujących się do pracy z osobami starszymi.